

27.12.2023

Pöytäkirja: Valtakunnallisen etnisten suhteiden neuvottelukunnan (ETNO) 12. kokous

Aika: torstaina 21. joulukuuta 2023 kello 10.00-11.30

Paikka: oikeusministeriö, Eteläesplanadi 10, kokoushuone oikeus, 2. kerros ja Teams.

Läsnä:

Puheenjohtajisto

- Puheenjohtaja, Pekka Timonen, oikeusministeriö (x)
- Varapuheenjohtaja, Minna Hulkkonen, sisäministeriö (x)
- Varapuheenjohtaja, Kristiina Kokko, Kokoomuksen eduskuntaryhmä (x)
- Varapuheenjohtaja, Natalie Gerbert (-)

Jäsenet, varajäsenet

- oikeusministeriö, jäsen Niklas Wilhelmsson (x)
- työ- ja elinkeinoministeriö, jäsen Anna Bruun (x), varajäsen Varpu Taarna (x)
- opetus- ja kulttuuriministeriö (-)
- sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, jäsen Henna Leppämäki (x)
- ulkoasiainministeriö, jäsen Anna S. Kokko (x)
- Elinkeinoelämän keskusliitto, jäsen Mikko Räsänen (x)
- SAK ry, jäsen Eve Kyntäjä (x)
- Suomen Kuntaliitto, jäsen Maria Salenius (x)
- Keskustan eduskuntaryhmä (-)
- Kokoomuksen eduskuntaryhmä (-)
- Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, jäsen Mika Poutala (x)
- Perussuomalaisten eduskuntaryhmä, jäsen Laura Jokela (x)
- Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä (-)
- Svenska riksdagsgruppen, jäsen Byoma Tamrakar (x)
- Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä (-)
- Vihreä eduskuntaryhmä, varajäsen Gurmman Saini (x)
- Liike Nyt eduskuntaryhmä (-)

27.12.2023

- Monikulttuurinen liikuntaliitto (FIMU) ry (-)
- Monika-Naiset liitto ry (-)
- Moniheli ry, varajäsen Abdirahim Hussein (x)
- Familia ry, jäsen Elina Helmanen (x)
- Pakolaisnuorten tuki ry, varajäsen Meri Kianto (x)
- Suomen Punainen Risti (-)
- Suomen somalialaisten liitto (SSL) ry, varajäsen Shugri Mohamed (x)
- Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö - SVK ry, jäsen Olga Liukkonen (x)
- Tuglas-seura ry, jäsen Järvi Lipasti (x)
- USKOT-foorumi ry, jäsen Katri Kuusikallio (x)
- Pohjois-Suomen ETNO, varajäsen Erja Leppälä (x)
- Lapin ETNO, jäsen Nafisa Yeasmin (x)
- Pohjanmaan ETNO, varajäsen Ari Pitkänen (x)
- Itä-Suomen ETNO, jäsen Pekka Vahakangas (x)
- Länsi-Suomen ETNO, varajäsen Vilppu Palmberg (x)
- Pirkanmaan ja Keski-Suomen ETNO, jäsen Emmanuel Sibomana (x)
- Etelä-Suomen ETNO, varajäsen Minna Mattila (x)

Pysyvät asiantuntijat

- Yhdenvertaisuusvaltuutettu (-)
- Föreningen Luckan rf. ja Svenska.fi, jäsen Veronica Hertzberg (x)
- Miessakit ry, jäsen Heikki Parviainen (x)

Muut osallistujat

- HVS –hanke, Uudenmaan ELY-keskus, koordinaattori Beqiri Nexhat (x)
- ETNO:n pääsihteeri Peter Kariuki (x)
- ETNO:n asiantuntijasihteeri Nina Suorsa (x)

ESITYSLISTA

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Pekka Timonen avasi kokouksen klo 10.00.

2. Esityslistan hyväksyminen

Lisättiin tiedoksi asioissa käsiteltäviksi demokratiaohjelman sidosryhmäkysely sekä kokoonpanomuutokset. Hyväksyttiin esityslista.

27.12.2023

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja (21.9.2023)

Hyväksyttiin muutoksitta.

4. ETNO:n vuosikatsaus 2023 (liite 4.1)

Kariuki esitteli valtakunnallisen ETNO:n toimintaa vuonna 2023. Lopullinen versio vuosikatsauksesta lähetetään pöytäkirjan liitteenä (Liite 4.1).

- ETNO:n kotoutumisen lainsäädännön uudistamisen seurantatyöryhmä (KLUS-työryhmä) kommentoi ja seurasi uuden kotolain valmistelua.
- ETNO:n MOVA-työryhmä suositti [raportissaan](#) tieteellistä tutkimusta maahanmuuttaneiden yhteiskunnallisesta osallistumisesta. VNTEAS tutkimus (UTViS) [Ulkomaalaistaustaisten ja vieraskielisten suomalaisten yhteiskunnallinen osallistuminen](#) (2023-2025) on käynnissä. Ensimmäinen raportti julkaistaan helmi-maaliskuussa 2024.
- Osallistuminen valtionvarainministeriön valtionavustustoimintaa kehittävään työryhmään. Osallistuminen hallitusohjelman mukaisen kansalaisjärjestöstrategian laatimiseen ja sen järjestöryhmään.
- Nuorten dialogisarja ja yhteenvetoraportti nuorten kohtaamasta rasismista ja syrjinnästä.
- Hyvien väestösuhteiden pilottihankkeen (HVS) 1.0 ja 2.0 toiminta alueellisissa ETNOissa (alueelliset toimintasuunnitelmat ja toimeenpano).
- Yhdenvertainen työelämäseminaari 21.3.2023.

Käytiin keskustelua. KLUS-työryhmän työ on päättynyt syyskuussa 2023. Pidettiin tärkeänä, että ETNO:ssa nuorten tema on tullut vahvasti esille.

5. ETNO:n työsuunnitelma 2024

Kariuki esitteli työjaoston esitystä ETNO:n työsuunnitelmaksi 2024. Työsuunnitelmassa on kolme osaa: teemakohtaiset tavoitteet, kehittämistavoitteet ja neuvottelukunnan asettaminen seuraavalle toimikaudelle.

1. Teemakohtaiset tavoitteet

27.12.2023

- Jatketaan sidosryhmä- ja asiantuntijatyötä: Valtion kotouttamisohjelman (VALKO 2024-2027), maahanmuuttopolitiikan lainvalmisteluhankkeiden, demokratiaohjelman, sekä kansalaisjärjestöstrategia valmistelemisen aikana.
- Kumppanina hankkeissa: Hallituksen yhdenvertaisuustiedonannon toimenpanossa, ETNO:n toiminnan vahvistaminen hyvien väestösuhteiden edistäjänä, UTViS –tutkimushanke 2023-2025, HVS –jatkokohanke 2023-2025.

2. Kehittämistavoitteet

- Yhteistyötä alueellisten ja valtakunnallisen ETNO:n välillä kehitetään: jatketaan dialogeja yhteisenä toimintamallina.
- Tiivistetään ETNO:n yhteistyötä Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan (KANE) kanssa erityisesti kansalaisjärjestöstrategian valmistelun yhteydessä.
- Valtakunnallisen ja alueellisten ETNOjen toiminnan arviointi ja kehittämisehdotukset. Mahdollinen ETNO:n asetuksen päivittäminen alueellisten ETNOjen osalta mm. aluehallintouudistuksesta johtuen.

3. Seuraavan toimikauden asettaminen

Keskusteltiin työsuunnitelmasta: ETNO:n resursseista, yhteistyöstä ja nuorten dialogien jatkosta.

- Resurssit: ETNO:n toimintaa haastava kehittää ilman lisämäärärahaa.
- Yhteistyö: Hyvien väestösuhteiden (HVS) -hankkeen tulisi näkyä valtakunnallisessa ETNO:ssa ja hanketta voisi hyödyntää mm. viestinnässä. ETNO:n ja TEM:n Kumppanuusohjelman yhteistyötä tulisi tiivistää: Kumppanuusohjelma tulee jakamaan ELY-keskuksille määrärahaa. Hallitusohjelmassa on useita kirjauksia työelämästä: yhteistyötä ETNO:n kanssa toivottiin muun muassa haastavassa työmarkkina-asemassa olevien osalta. Myös nuoret kokevat rekrytointisyrjintää ja syrjintää työelämässä. Työsuunnitelmassa tulisi myös huomioida korkeasti koulutetut maahanmuuttaneet ja kansainväliset opiskelijat. Teema voitaisiin huomioida Integration Forumissa marraskuussa 2024 sekä rasmin vastaisella viikolla 21.3.2024.

27.12.2023

- Nuorten dialogien jatko vuonna 2024: Korostettava aikuisten vastuuta puuttua rasismiin ja kouluväkivaltaan. Erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriön roolia painotettiin. Etelä-Suomen ETNO jatkaa työtä nuorten rasismiraportin pohjalta perustamalla työryhmän, joka lähtee jalkauttamaan toimenpiteitä.

Päätettiin, että keskustelun pohjalta sihteeri muokkaa työsuunnitelmaa ja huomioi neuvottelukunnan resurssit. Hyväksytään työsuunnitelma vuoden 2024 ensimmäisessä kokouksessa.

6. Hallitusohjelman toimeenpano

6.1. Hallitusohjelman toimeenpano sisäministeriössä: maahanmuuttolainsäädäntö

Ylijohtaja Minna Hulkkonen esitteli.

Maahanmuuttolainsäädäntöä tullaan uudistamaan monin tavoin. Hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on, että turvapaikkapolitiikka, oleskelulupakäytännöt ja kansalaisuuden saaminen siirtyvät pohjoismaiselle tasolle. Kansainvälisen suojelu kohdentuu kaikista hädänalaisimmille ihmisille. Tuki Ukrainasta pakeneville jatkuu: vetovastuu toimista on työ- ja elinkeinoministeriöllä. Pysyvän oleskeluluvan ja Suomen kansalaisuuden saamisesta tulee hyvän kotoutumisen päätepiste.

Ulkomaalaislain uudistusta ei tehdä kevään 2023 suunnitelman mukaisesti kokonaisuudistuksena eikä sidosryhmien osallisuusverkostoa perusteta. Lainsäädäntötyö toteutetaan 15 erillisenä lainsäädäntöhankkeena ja valmistelu toteutetaan tiiviillä aikataululla. Sidosryhmiä kuullaan hankekohtaisesti ja kuuleminen painottuu lausuntovaiheeseen.

Lainsäädäntöhankkeet löytyvät valtioneuvoston [hankeikkunasta](#) ja ne tulevat lausuttavaksi [lausuntopalveluun](#).

Keskeiset maahanmuuttolainsäädännön uudistamisen hankkeet

Oleskelulupajärjestelmän muutokset: maahantulosäännösten kiertäminen, henkilöllisyyden todentaminen, kaistanvaihdon estäminen kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneilta. Lausunnoille joulun 2023 jälkeen, HE keväällä 2024.

Perheenyhdistämisen edellytysten muuttaminen, tulorajat. Ensin selvitykset ja HE:t syksyllä 2024 ja keväällä 2025.

27.12.2023

Pysyvien oleskelulupien muutokset HE keväällä 2025. Kansallisen pysyvän ja pitkään oleskelleen EU-oleskeluluvan edellytysten tiukentaminen: oleskeluaikaa pidennetään 4 vuodesta 6 vuoteen, kielitesti, kahden vuoden työhistoria, poikkeukset tulojen, tutkinnon ja erityisen hyvän kielitaidon perusteella. Vastaavat direktiivin sallimat muutokset pitkään oleskelleen EU-lupaan.

Kansalaisuuslakiin muutokset kolmessa vaiheessa. Hankkeen 1. vaiheessa pidennetään edellytettyä asumisaikaa Suomessa ja tehdään muut asumisaikaan liittyvät muutokset (HE kevät 2024). Hankkeen 2. vaiheessa tiukennetaan muita kansalaisuuden saamisen edellytyksiä: nuhteettomuus, henkilöllisyyden selvittäminen, toimeentuloedellytys, kansalaisuuden peruuttaminen ja menettäminen (HE syyskuu 2024). Hankkeen 3. vaiheessa säädetään kansalaisuuskoikeesta kansalaisuuden edellytyksenä ja selvitetään mahdollisuudet siirtymä vastavuoroisuusmalliin kaksoiskansalaisuuksissa (HE kevät 2025).

Paluut ja palautukset

Vapaaehtoisen paluun asetuksen muuttaminen: avustuksen porrastaminen siten, että se kannustaa nopeaan maasta poistumiseen.

Säilöönottomahdollisuuksien lisääminen, säilöönottoajan pidentäminen ja maahantulokielto säännösten uudistaminen. HE syksyllä 2024.

Maasta poistamista koskevan sääntelykokonaisuuden selkiyttäminen ja yksinkertaistaminen tarkastelemalla erityisesti täytäntöönpanosäännösten selkeyttämistä ja mahdollisuutta yhdistää käännyttäminen ja karkottaminen yhdeksi maastapoistamismenettelyksi. HE keväällä 2026.

Kansainvälinen suojelu

Rajamenettelyn käyttöönotto ja nopeutetun menettelyn laajentaminen: HE keväällä 2024. Kansainvälisen suojelun muuttaminen väliaikaiseksi, lupien pituuden lyhentäminen, suojeluaseman lakkauttaminen: HE keväällä 2024. Menettelydirektiivin tiukennukset ja turvapaikkamenettelyn tehostaminen. Vastaanottorahan pienentäminen: HE keväällä 2024. Vastaanottolain uudistaminen: HE keväällä 2025.

Keskusteltiin maahanmuuttolainsäädännön kiristyksistä.

- Useassa puheenvuorossa nostettiin esiin ristiriita: Toisella kädellä toivotetaan Suomeen tervetulleeksi ja toisella potkaistaan ulos. Halutaan valikoida tietynlaisia ihmisiä paikkaamaan työvoimapulaa, vaikka tarve on myös perustason tekijöille – kokeille, hoitajille, siivoojille. Suomessa jo asuvat

27.12.2023

maahanmuuttajat ja työntekijät ovat vaarassa lentää ulos Suomessa tai pohtivat lähtemistä.

- Useassa puheenvuorossa tuotiin esiin se, että maahanmuuttaneet ja heidän kanssaan työskentelevät ovat hyvin huolissaan lakimuutoksista, niiden vaikutuksista ja muutosten voimaantulon aikatauluista. Toivottiin sisäministeriöltä selkeää viestintää muutoksista itse kohderyhmille, että maahanmuuttajien kanssa työtä tekeville. Maahanmuuttoviraston verkkosivut voisivat olla yksi kanava viestiä muutoksista.
- Todettiin, että ETNO:n tehtävä on suojella niitä ihmisiä, jotka jo asuvat Suomessa ja vaikuttaa myönteiseen asenneilmapiiriin Suomessa. Yksi keino on tuoda esille ratkaisuja: miten nuoret löytävät töitä, opiskelupaikan, paikkansa yhteiskunnassa.
- Todettiin, että maahanmuuttopolitiikka on yksi politiikkalohko, josta tulee käydä kriittistäkin keskustelua. Hallitusohjelma ja sen maahanmuuttopolitiikka on hallituspuolueiden näköinen. Suomessa asuvat maahanmuuttaneet ovat tämän hallituspolitiikan väliinpuotoajia.
- Todettiin, että virkamiehet toteuttavat hallitusohjelmaa. Virkamiesten tehtävänä on arvioida lainsäädännön, hallitusten esitysten vaikutuksia ja varmistua, että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat.
- Kiitettiin sisäministeriötä edellisellä hallituskaudella hyvin tehdystä työstä sidosryhmien osallistamiseksi ja luottamuksen rakentamiseksi. Todettiin, että nopealla aikataululla ja kuulemisella lausuntovaiheessa sidosryhmillä, ml. ETNO:lla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia osallistua valmisteluun. Kannustettiin ETNOlaisia seuraamaan maahanmuuton lainsäädäntöhankkeiden etenemistä: hankkeet löytyvät valtioneuvoston [hankeikkunasta](#) ja ne tulevat lausuttavaksi [lausuntopalveluun](#).

7. Tiedoksi asiat

Asiakohdassa kokouksen puheenjohtaja joutui poistumaan ja kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Niklas Wilhelmsson.

27.12.2023

7.1 ETNO dialogifoorumina: Nuorten dialogisarja 2023 ja yhteenvetoraportti

Suorsa esitteli. Otettiin tiedoksi, että ETNO:n sihteeristö ja alueelliset ETNOt toteuttivat dialogisarjan syyskuussa 2023. Dialogeissa nuoret ja aikuiset keskustelivat nuorten kohtaamasta rasismista ja häirinnästä sekä niiden vaikutuksista nuorten elämään. Dialogeista tehty [yhteenvetoraportti](#) (julkaisu 21.12.2023) sisältää dialogien keskeiset havainnot sekä nuorten ehdotukset rasismiin puuttumiseksi.

7.2 Demokratiaohjelman sidosryhmäkysely vastattavana 18.1.2024 asti

ETNON sihteeristö on lähettänyt ETNOlaisille vastattavaksi kyselyn siitä, millaisia tarpeita on ja millaista yhteistyötä osallistumisen edistämiseksi Suomessa tulisi tehdä. Hallitusohjelman mukaisesti demokratiaohjelma keskittyy nuorten osallisuuteen, vaaliosallistumiseen, rakentavaan keskustelukulttuuriin. Kyselyn lisäksi tulossa on sidosryhmätilaisuuksia.

7.3 Muutokset kokoonpanossa

- Suomen Somalialaisten liitto ry:n uusi varajäsen on Shugri Mohamed.
- Familia ry:n uusi varajäsen on Garido Estrada.

7.4 Presidentinvaalit 2024

ETNON sihteeristö on lähettänyt ETNOlaisille pyynnön jakaa tietoa presidenttivaaleista 2024. Oikeusministeriön verkkosivuilla www.vaalit.fi on ajantasaista tietoa vaaleista selkosuomeksi ja –ruotsiksi sekä noin 20 eri kielellä.

Äänioikeus presidentinvaaleissa on 18-vuotta täyttäneillä Suomen kansalaisilla. Ensimmäisen kierroksen ennakoäänestys Suomessa järjestetään 17.–23.1.2024 ja varsinainen vaalipäivä on 28.1.2024.

8. Seuraava kokous

Maanantaina 11.3.2024 kello 13-15.

9. Kokouksen päättäminen

Päätettiin kokous klo 11.40.

27.12.2023

Pekka Timonen

Peter Kariuki

Puheenjohtaja

Pääsihteeri

Kansliapäällikkö OM

Erityisasiantuntija OM

LIITTEET:

Liite 4.1: ETNO:n vuosikatsaus 2023.

JAKELU: Etnisten suhteiden neuvottelukunta

TIEDOKSI:

Alueelliset etnisten suhteiden neuvottelukunnat

Osastopäällikkö Suurpää